

Леся БАЛАГУР,

кандидат педагогічних наук,
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРИКОРДОННА СЛУЖБА» МАЙБУТНІМ ОФІЦЕРАМ-ПРИКОРДОННИКАМ

Представлена стаття присвячена проблемам професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, зокрема проблемі викладання навчальної дисципліни «Прикордонна служба». Автор здійснив аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби. Проаналізовано основні інноваційні технології в сучасній педагогічній науці. Запропоновано низку інновацій щодо викладання навчальної дисципліни «Прикордонна служба».

***Ключові слова:** професійна підготовка, прикордонна служба, майбутніх офіцери-прикордонники, інноваційні технології.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Відбудова української державності, інтеграція у світове співтовариство, становлення громадянського суспільства передбачають орієнтацію на особистість, духовну культуру суспільства, визначають основні напрямки освітньої та наукової сфери, серед яких – підготовка компетентних кадрів, здатних до активної професійної діяльності, особистісного розвитку. Головним критерієм при цьому виступають рівень професійних знань, умінь та навичок, що формують професійного фахівця.

Підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників у вищому військовому навчальному закладі прикордонного відомства обумовлена особливостями їх майбутньої професійної діяльності, необхідністю здійснювати військово-професійні функції. Отже, в сучасних умовах ефективне виконання завдань щодо охорони державного кордону можливе за належної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Питання професійної підготовки майбутніх фахівців є предметом пильної уваги науковців. У науковій літературі висвітлено окремі теоретико-методичні проблеми підготовки військовослужбовців. Концептуальні, змістовні й технологічні аспекти підвищення ефективності цього процесу в сучасних умовах розкрито у працях відомих педагогів: М. Варія [2], Г. Васяновича [3], А. Галімова [4], Д. Іщенка [6], В. Маслова [7], М. Нещадима [8], Б. Олексієнка [9], Г. Темка [10], В. Ягупова [11].

Метою статті є аналіз особливостей застосування інноваційних технологій у процесі викладання навчальної дисципліни «Прикордонна служба» майбутнім офіцерам-прикордонникам.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна прикордонна служба України знаходиться у стані реформування. Ці процеси зумовлюють необхідність відповідних перетворень у системі підготовки військових кадрів та професійної підготовки майбутніх фахівців. Під спеціальною професійною підготовкою майбутніх офіцерів-прикордонників слід розуміти сукупність систематизованих знань з фундаментальних та спеціальних військових наук, а також навичок, необхідних фахівцям для виконання професійної діяльності.

Військова освіта є складовою державної освіти та науки і є пріоритетною, особливо в період проведення реформ. Військова освіта є системою, що містить такі складові: мета та цілі, зміст та методи, форми, результат освітнього процесу. Внесення змін у функціонування будь-якої складової провокує зміни в цілій системі. На особливу увагу у цій системі заслуговує навчальна дисципліна «Прикордонна служба».

Метою вивчення цієї дисципліни є формування особистості майбутнього офіцера-прикордонника, орієнтованої на безперервний саморозвиток, оволодіння знаннями та навичками щодо охорони та захисту державного кордону. Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників можлива за умови впровадження в освітній процес

інноваційних технологій. Останніми роками у педагогічній науці виникло чимало нових понять та термінів, що пов'язано із її зв'язком з широким колом наук. На особливу увагу заслуговують інноваційні технології. Завданням таких технологій є вирішення глобальної проблеми – освіта особистості.

У представленій статті, інновацію слід розглядати як педагогічну технологію, як ідею, що покликана змінити не тільки матеріал, але сприйняття матеріалу. Нас цікавлять нововведення в освітньому процесі, зокрема в процесі викладання навчальної дисципліни «Прикордонна служба», які повинні покращити її сприйняття, процес викладання і в кінцевому результаті, рівень професійної підготовки майбутнього офіцера-прикордонника.

Результат професійної підготовки майбутнього офіцера-прикордонника залежить від того, через який процес він пройде. Інноваційні технології сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу. Представникам науково-педагогічного складу необхідно не просто обрати інноваційну технологію, а спроектувати її. Проектування технології вивчення навчальної дисципліни «Прикордонна служба» полягає у відборі методів, форм та засобів навчання, тобто необхідно визначити вид управління процесом, вид інформації, засоби передачі інформації та управління пізнавальною діяльністю. У викладанні навчальної дисципліни «Прикордонна служба» варто проаналізувати характер освітнього матеріалу, мету його вивчення, визначити адекватні методи навчання та схеми управління пізнавальною діяльністю майбутніх офіцерів-прикордонників.

Результатом запропонованої послідовності дій є утворення комплексу методів та засобів навчання, які перетворюються на відповідну технологію. У викладанні дисципліни «Прикордонна служба» значна увага приділяється введенню таких технологій.

Нами виокремлено такі інноваційні технології, що можна використовувати у викладанні навчальної дисципліни «Прикордонна служба»:

інтерактивні;

проектні;

комп'ютерні.

Результати аналізу наукової літератури свідчать про те, що психологія людських взаємовідносин лежить в основі інтерактивних технологій [12]. Основними способами засвоєння знань та формування умінь та навичок є процеси взаємодії тих, кого навчають і тих, хто навчає. В освітній діяльності опора здійснюється на процеси мислення, поведінки та спілкування.

У процесі викладання дисципліни «Прикордонна служба», курсанти формують навички спілкування один з одним, взаємодії, критичного мислення у процесі розв'язання професійних завдань, обробки інформації. Інтерактивні технології дають можливість змінювати діяльність педагогів та курсантів. Інтерактивні технології є цінним різновидом інновацій у викладанні дисципліни «Прикордонна служба», оскільки дозволяють здійснювати імітацію дій, операцій, процесів, професійної діяльності.

Окрім імітації інтерактивні інноваційні технології містять неімітаційні елементи: проблемний виклад навчального матеріалу, особлива організація проведення заняття, використання технічних засобів навчання [3]. Проблемна лекція з дисципліни «Прикордонна служба» передбачає постановку відповідної проблеми або ситуації з подальшим її розв'язанням. Користь проблемної лекції для майбутніх офіцерів-прикордонників полягає в отриманні знань шляхом безпосередніх дій. Проблемні завдання моделюють проблеми як професійного, так і соціального, економічного, духовного змісту.

Під час проведення семінарів-диспутів, що теж є різновидом інтерактивної технології, відбувається колективне обговорення конкретної проблеми. Висока розумова активність, захист своїх поглядів та переконань, обговорення проблеми можливі завдяки діалогічному спілкуванню курсантів-прикордонників на таких заняттях [1].

Наступними різновидами інтерактивних технологій є навчальна дискусія, кооперативне навчання, робота в навчальних групах, «мозковий штурм». Основною задачею таких методик є об'єднання інтелектуальних зусиль

курсантів у розв'язанні проблеми та досягненні спільної мети, зібрання якомога більшої кількості ідей, активізація мислення.

Найефективнішим методом інтерактивної технології у викладанні дисципліни «Прикордонна служба» є стажування. Це активний метод, що передбачає виконання посадової професійної ролі. Модель у цьому методі – це сфера професійної діяльності. Пріоритетною умовою є контроль стажування викладачами, оскільки стажування виступає як імітаційний тренінг щодо відпрацювання професійних навичок.

Проектні технології у викладанні дисципліни «Прикордонна служба» виступають переважно практичними заняттями, під час яких майбутні офіцери-прикордонники розробляють різного виду проекти (технологічні, соціальні) в умовах ігрової діяльності, що максимально наближені до реальних. Цінність проектних технологій у викладанні дисципліни «Прикордонна служба» полягає у можливості поєднати індивідуальну та колективну роботу.

Комп'ютерні технології у викладанні «Прикордонної служби» дозволяють реалізувати такі важливі завдання як: отримання знань про діяльність прикордонного відомства, актуальної інформації щодо зовнішньої та внутрішньої політики держави та світу в цілому; сформулювати науковий світогляд тощо.

Висновки. Таким чином, використання інноваційних технологій у процесі викладання навчальної дисципліни «Прикордонна служба» суттєво підвищує рівень професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників та розширює можливості її модернізації.

Перспективи подальших досліджень. Подальшими перспективними напрямами наукових досліджень може бути аналіз проблем, що ускладнюють реалізацію професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників.

Список використаної літератури

1. Ахметова Д. Преподаватель ВУЗа и инновационные технологии / Ахметова Д., Гурье Л. // Высш. образование в России., 2001. –№ 4. – С. 138–145.
2. Галімов А. В. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх офіцерів-

прикордонників до виховної роботи з особовим складом: Монографія. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2004. – 376 с.

3. Дем'янюк Ю. А. Формування військово-організаторських умінь як педагогічна проблема / Ю. А. Дем'янюк // Зб. наук. пр. № 44. Частина II / гол. ред. Балашов В. О. – Хмельницький : НАДПСУ, 2008. – С. 73–76.

4. Іщенко Д. В. Теорія і практика виховання слухачів вищих військових закладів у процесі навчання: дис. ... д-ра пед. наук: 20.02.02 / Іщенко Дмитро Васильович. – Хмельницький, 1999. – 416 с.

5. Варій М. Й. Морально-психологічний стан військ : Навчальний посібник. – Львів: ВІДУ “ЛП”, 2000. – 162 с.

6. Васянович Г. П. Морально-правова відповідальність педагога (теоретико-методологічний аспект): Дис... д-ра пед. наук: 13.00.04. – К., 1997. – 377 с.

7. Маслов В. С. Теорія і практика культурологічної підготовки слухачів і курсантів вищих військових навчальних закладів освіти: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / КВГІ МО України. – К., 1998. – 36 с.

8. Нещадим М. І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Нещадим М. І. // Ін-т пед. та психол. проф. освіти АПН України. – К., 2002. – 56 с.

9. Олексієнко Б. М. Викладач військової академії / Олексієнко Б. М. – Хмельницький: Видавництво Академії ПВУ, 1997. – 84 с.

10. Темко Г. Д. Основи формування системи виховання воїна в Україні у період утвердження державності (світоглядно-філософський аналіз): Монографія. – К. : Варта, 1997. – 288 с.

11. Ягупов В. В. Загальнодидактичні основи навчання військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.04. – К., 2002. – 432 с.

12. Янушкевич Ф. Технология обучения в системе высшего образования / Янушкевич Ф. – М. : Высшая школа, 1986. – 133с.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Тушко К. Ю.

Балагур Л. Инновационные технологии в преподавании учебной дисциплины «Пограничная служба» будущим офицерам-пограничникам

Представленная статья посвящена проблемам профессиональной подготовки будущих офицеров-пограничников, в частности проблеме преподавания учебной дисциплины «Пограничная служба». Восстановление украинской государственности, интеграция в мировое сообщество, становления гражданского общества предусматривают ориентацию на личность, духовную культуру общества, определяют основные направления образовательной и научной сферы, среди которых - подготовка

компетентных кадров, способных к активной профессиональной деятельности, личностного развития. Главным критерием при этом выступают уровень профессиональных знаний, умений и навыков, формируют профессионального специалиста.

Подготовка будущих офицеров-пограничников в высшем военном учебном заведении пограничного ведомства обусловлена особенностями их будущей профессиональной деятельности, необходимостью осуществлять военно-профессиональные функции.

Автор осуществил анализ особенностей профессиональной подготовки будущих офицеров пограничной службы. Проанализированы основные инновационные технологии в современной педагогической науке. Предложен ряд инноваций по преподаванию учебной дисциплины «Пограничная служба».

Ключевые слова: профессиональная подготовка, пограничная служба, будущих офицеров-пограничники, инновационные технологии.

Balagur L. Innovative technologies in teaching discipline "Border Guard" future officers-border guards

Ukrainian statehood, integration into the world community, the civil society provide orientation to person, the spiritual culture of society determine the main directions of educational and scientific fields, including - training competent personnel capable to active professional activity, personal development. The main criterion while acting level of professional knowledge and skills that form the professional technician.

The training of future officers of border guards in the higher military educational institution border agency due to the peculiarities of their future professional activity, the need to carry out military and professional functions.

Thus, in the present conditions effective implementation of the staff of state border protection tasks of state border protection possible for the proper training of future officers of border guards.

State Border Service of Ukraine is in a state of reform. These processes necessitate corresponding changes in the system of military training and training of future specialists. Under special training future officers of border guards should be understood as a set of systematic knowledge of basic and special military sciences and skills necessary expertise to carry out professional activities.

Military education is part of the State of Education and a priority, especially during the reform. Military education is a system that includes the following components: purpose and objectives, content and methods, forms and results of the educational process. Changes in functioning of any component triggers a change in the whole system. Special attention in this system deserves discipline "Border Guard".

The purpose of this course is to develop the personality of the future border guard officer focusing on continuous self, mastery of knowledge and skills on the protection of the state border.

Improving the training of future officers of border guards is possible for implementation in the educational process of innovative technologies.

In recent years, teaching science arose many new concepts and terms, due to its connection with a wide range of sciences. Particularly noteworthy innovative technologies. The objective of these technologies is to solve global problems - education personally. Article focuses on the problems of training future officers, border guards, including the problem of teaching "Border Guard". The author made the analysis features of training future officers of border guards. The basic innovative technologies in modern teaching science. A number of innovations on teaching discipline "Border Guard".

Thus, the use of innovative technologies in teaching discipline "Border Guard" significantly increases the level of training of future officers, border guards and enhances its modernization.

Keywords: *training, border service officers, border guards future, innovative technologies.*